

Огляд законодавства

Огляд законодавчих змін, що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Лютий 2020

Набули чинності

- Зміни до Порядку перетину лінії розмежування
- Збільшення величини опосередкованої вартості наймання (оренди) житла
- Безкоштовне харчування для дітей-ВПО

Інші події

- Приєднання до Другого протоколу до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей
- Пенсії для осіб, постраждалих внаслідок конфлікту

Проекти

- Зміни до Закону про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції
- Створення Національного агентства України з питань подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації
- Звільнення від сплати туристичного збору ВПО, які проживають у окремих місцях компактного проживання
- Розширення переліку банків, що можуть здійснювати виплати для ВПО

Набули чинності

Зміни до Порядку перетину лінії розмежування

У лютому 2020 року, Уряд оприлюднив свою Постанову № 62¹, що вносить зміни до Порядку перетину лінії розмежування з непідконтрольними Урядом України територіями Донецької та Луганської областей (НКТ).² З 1 лютого по 1 травня 2020 року дітям віком від 14 до 16 років незалежно від їхнього місця проживання буде дозволено залишити контрольовану Урядом України територію (КТ) та в'їхати на НКТ на підставі свідоцтва про народження. З 1 травня, діти, старші 14 років, зможуть перетинати лінію розмежування з КТ на НКТ тільки на підставі національного паспорту (ідентифікаційної картки), закордонного паспорту або довідки, виданої Державною міграційною службою (ДМС) про те, що паспорт (ідентифікаційна картка) оформлюються. Це стосується дітей, старших 14 років, навіть якщо вони постійно проживають на НКТ. Водночас, дітям віком від 14 до 16 років, які не мають національної ідентифікаційної картки або закордонного паспорту, буде дозволено в'їжджати на КТ, перетнувши лінію розмежування на підставі пред'явлення свідоцтва про народження у будь-який момент з метою отримання національної ідентифікаційної картки. До правил перетину лінії розмежування дітьми, старшими 16 років, не внесено жодних змін.³

¹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62-2020-%D0%BF>

² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/815-2019-%D0%BF>

³ Більше деталей міститься у Огляді законодавства за листопад 2019 року, підготовленого УВКБ ООН і доступного за посиланням: <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/unhcr-legislative-update-november-2019-%D1%83%D0%B2%D0%BA%D0%B1-%D0%BE%D0%BE%D0%BD-%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE>

Процедури перетину також спрощено для дорослих, які проживають на НКТ і не мають⁴ паспортів українського зразка. Їм дозволено перетинати лінію розмежування з НКТ на КТ на підставі будь-якого документу, що посвідчує особу. Вони можуть подорожувати з КТ на НКТ на підставі довідки ДМС про те, що паспорт (ідентифікаційна картка) оформлюється.

Збільшення величини опосередкованої вартості наймання (оренди) житла

19 лютого Уряд прийняв свою Постанову №121⁵, спрямовану на збільшення обсягу мінімального доходу сім'ї, що дозволить їм звертатися із заявою про взяття на соціальний квартирний облік. Раніше обсяг мінімального доходу на кожного члена сім'ї, визначеного Урядом як критерій подання заяви про взяття на соціальний квартирний облік був таким низьким, що кумулятивний обсяг доходу сім'ї був зазвичай вищий за мінімальний поріг. Ця ситуація ставала на заваді більшості вразливих сімей подати заяву про взяття на соціальний квартирний облік. Водночас, ця зміна не вирішує питання відсутності фонду соціального житла. Кількість потенційних заявників буде лише зростати. Ця Постанова не запроваджує жодного механізму збільшення фонду соціального житла, наприклад, процедури рекласифікації окремих приміщень у доступному фонді соціального житла або передбачення косметичного ремонту старих приміщень.

Безкоштовне харчування для дітей-ВПО

18 лютого Президент підписав Закон № 474-IX⁶, що надає дітям-ВПО право отримання безкоштовного харчування в усіх освітніх установах (дитячих садочках, школах, коледжах та університетах). Цей законопроект, першочергово розроблений у 2015 році, був спрямований на надання допомоги населенню, яке щойно зазнало переміщення, з метою задоволення окремих термінових гуманітарних потреб. У 2020 році – фазі триваючого переміщення – така ініціатива не сприяє досягненню сталості для переміщеного населення, оскільки вона базується на статусі, а не на потребах. До того ж, вона породжує дисбаланс у пільгах порівняно з іншими категоріями населення України і таким чином створює підстави для заворушень між економічно вразливим та переміщеним населенням. Прив'язка більшої кількості пільг до реєстрації як ВПО не допомагає припинити переміщення, натомість сприяє його продовженню. УВКБ ООН закликає Уряд розробляти політики, пов'язані зі внутрішнім переміщенням, фокусуючись на пошуку довгострокових рішень для ВПО.

Проекти

Зміни до Закону про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції

3 лютого законопроект № 2830,⁷ що пропонує внесення змін до Закону про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції (АТО), було зареєстровано в Парламенті.

Законопроект пропонує розповсюдити тимчасові заходи, які застосовуються на період АТО, також і на період виконання операції об'єднаних сил (ООС). Нагадуємо, що ООС розпочалася 30 квітня 2018 року⁸.

⁴ Їхні паспорти українського зразка були втрачені або викрадені. До того ж, ці особи не могли отримати паспорти українського зразка у зв'язку з перебуванням на територіях поза урядовим контролем

⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-viznachennya-velichini-oposeredkovanoyi-vartosti-najmannya-orendi-zhitla-v-naselenomu-punkti-i190220-121?fbclid=IwAR1OYqh0tK36TRHfaL9c65jp5u9_rFMm8b55ldrAskCF_OJDZKPbueTCvWo

⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/474-IX>

⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68028

⁸ Відповідний Указ Президента було прийнято 30 квітня 2018 року: <https://www.president.gov.ua/documents/1162018-24086>. Більше деталей міститься у Огляді законодавства за квітень 2018 року, підготовленого УВКБ ООН і доступного за посиланням англійською мовою: <https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2018/05/2018-04-UNHCR-UKRAINE-Legislative-Update-FINAL-EN.pdf>

Законопроект також пропонує заборонити нарахування неустойки та стягнення процентів за договорами кредиту і позики, укладених під час періоду АТО/ООС, для фізичних та юридичних осіб, які залишаються або перемістилися з зони проведення АТО/ООС. Переміщені вищі навчальні заклади мають бути тимчасово звільнені від сплати боргів за грошовими зобов'язаннями, які виникли до переміщення цих закладів та установ на КТ, після того як Міністерство освіти і науки підтвердить факт їхнього переміщення. Це вимагатиме від Міністерства вжиття окремих додаткових кроків.

Створення Національного агентства України з питань подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації

11 лютого народні депутати зареєстрували у Верховній Раді законопроект №3058,⁹ запропонувавши створити Національне агентство України з питань подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації¹⁰ (далі – Агентство). Агентство буде координуватися Урядом. Його основні функції включатимуть в себе:

- вироблення єдиної правової позиції України стосовно збройної агресії Російської Федерації;
- формування відповідної доказової бази та реєстру воєнних злочинів і злочинів проти людяності;
- оцінка обсягу шкоди, заподіяної збройною агресією Російської Федерації державі Україна, її юридичним особам та громадянам;
- забезпечення підготовки консолідованої претензії до Російської Федерації для подальшого ухвалення Урядом.

Ця законодавча ініціатива сприятиме визначенню подальшої позиції України. Водночас, запропоноване Агентство може дублювати діяльність Міжвідомчої комісії з підготовки консолідованої претензії до Російської Федерації, створеної у грудні 2018 року¹¹, а також інших державних органів, залучених до відповідних процедур міжнародного судового та арбітражного розгляду. До того ж, законопроект не визначає жодного міжнародного органу, до якого буде подана підготовлена консолідована претензія.

Звільнення від сплати туристичного збору ВПО, які проживають у окремих місцях компактного проживання

21 лютого народні депутати зареєстрували законопроект № 3103¹² яким пропонується звільнити ВПО, які проживають в місцях компактного проживання, від сплати туристичного збору шляхом внесення змін до статті 268 Податкового кодексу. Необхідність цієї ініціативи обумовлена тим фактом, що станом на зараз¹³ місцеві органи влади мають збирати туристичний збір у обсязі 0,5% розміру мінімальної заробітної плати за кожен день проживання в готелях та інших подібних місцях¹⁴. Деякі місця компактного проживання з обмеженими ресурсами, де проживають ВПО, – санаторії або готелі, що зв'язані цими зобов'язаннями. Це сприяло збільшенню рівня вразливості ВПО, які проживають у цих місцях компактного проживання, та спричинило заворушення з власниками цих інституцій. Проект закону є вчасним і потрібним, оскільки призведе до забезпечення того, що загальна ситуація з ВПО, які проживають у місцях компактного проживання, не погіршиться. Водночас, УВКБ ООН нагадує, що це не

⁹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68126

¹⁰ Дана термінологія є цитатою з офіційного нормативно-правового акту і не відображає позицію УВКБ ООН.

¹¹ Більше деталей міститься у Огляді законодавства за грудень 2018 року, підготовленого УВКБ ООН і доступного за посиланням: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2019/01/2018-12-Legislative-Update_UKR.pdf

¹² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68204

¹³ Відповідно до змін до Податкового кодексу, прийнятих 23 листопада 2018 року

¹⁴ Оскільки поточний розмір мінімальної заробітної плати сягає 4 723 гривень на місяць, «туристичний збір» може складати приблизно 24 гривню в день або більш ніж 700 гривень за місяць проживання на додачу до будь-яких інших зборів, покладених на мешканців місць компактного проживання

має бути єдиним заходом, вжитим для надання підтримки ВПО, які проживають в місцях компактного проживання, і що існує нагальна потреба розробки довгострокових рішень для них.

Розширення переліку банків, що можуть здійснювати платежі для ВПО

В середині лютого,¹⁵ Міністерство соціальної політики розмістило на своєму вебсайті для громадського обговорення пропозицію розширити перелік банків, що можуть виплачувати пенсії та соціальні виплати ВПО. Міністерство пропонує, що інші банки, окрім «Ощадбанку», можуть бути уповноваженими на обробку виплат для ВПО, профінансованих державою. Фінансові та адміністративні вимоги визначені у проекті постанови. УВКБ ООН вітає цю позитивну ініціативу, що дозволить ВПО обирати з декількох банків та зменшить дискримінацію.

Інші події

Приєднання до Другого протоколу до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей

4 лютого Президент зареєстрував у Верховній Раді законопроект №0036¹⁶, запропонувавши приєднання України до Другого протоколу до Конвенції про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту 1954 року (Гаазької конвенції про захист культурних цінностей). Ця ініціатива відображає намір набуття повної відповідності до міжнародного гуманітарного права (МГП). Очікується, що її прийняття сприятиме захисту культурних цінностей на території України.

Пенсії для осіб, постраждалих внаслідок конфлікту

14 лютого народні депутати зареєстрували у Верховній Раді інший законопроект №2083-1¹⁷, запропонувавши механізм виплати пенсій особам, постраждалим внаслідок конфлікту. Його зміст ідентичний змісту законопроекту №2083-д, зареєстрованому в листопаді 2019 року.¹⁸ Процес розробки триває.

КОНТАКТИ

Ел.пошта: ukrki@unhcr.org, Тел: +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Flickr: www.flickr.com/photos/unhcr_ukraine

¹⁵ Проект знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.msp.gov.ua/projects/545/>

¹⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68039

¹⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68151

¹⁸ Більше деталей міститься у Огляді законодавства за листопад 2019 року, підготовленого УВКБ ООН і доступного за посиланням:

<https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/ukraine/document/unhcr-legislative-update-november-2019-%D1%83%D0%B2%D0%BA%D0%B1-%D0%BE%D0%BE%D0%BD-%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE>